

BEZPIECZNY (565) *ai*

bezpieczny (502), **bezpieczn** (63); *bezpieczn* *OpecŻyw*, *ForCnR*, *LibLeg* (2), *RejPs* (7), *RejJóz*, *Diar*, *LubPs* (3), *GroicPorz* (3), *RejWiz* (3), *LeszczRzecz*, *BibRadz* (2), *BielKron* (2), *Mącz* (3), *SienLek* (2), *RejAp*, *GórnDworz*, *RejPos* (6), *RejZwierc* (2), *ModrzBaz* (4), *KochPs* (4), *SkarŻyw* (2), *StryjKron*, *KochDz*, *PudłFr*, *ZawJeft*, *ActReg* (2), *Phil*, *GórnTroas*, *WujNT*, *SarnStat*, *KlonWor*.

beł- (455), beś- (60), bez- (46), besz- (3), bezs- (1).

Wszystkie e jasne.

comp i sup (46 + 13) -bezpieczniejszy; -ejszy (3) *Oczko*, *KochTr*, *KochMarsz*, -éjszy (1) *OrzQuin*, -(e)jszy (55); *sup* nã- (12), n(a)j- (1) *Diar*.

sg m N bezpieczny, bezpieczniejszy, nãbezpieczniejszy (85), *bezpieczn* (54); (*attrib*) bezpieczny (18); (*praed*) *bezpieczn* (54), bezpieczny (51). ◊ *G* bezpieczného, nãbezpieczniejszého (16); -ého (2), -(e)go (14). ◊ *D* bezpieczn(e)mu (2). ◊ *A* bezpieczného, bezpieczniejszého (8), bezpieczny, nãbezpieczniejszy (16); -ého (4), -(e)go (7). ◊ *I* bezpiecznym, bezpieczniejszym, nãbezpieczniejszym (20), bezpieczn(e)m (1) *RejPs*. ◊ *L* bezpiecznym (4) *RejZwierc*, *BudBib*, *KochPieś*, *OrzJan*, bezpieczn(e)m (2) *RejPs*, *WisznTr*. ◊ *V* bezpieczny (2). ◊ *f N* bezpiecznã, bezpieczniejszã, nãbezpieczniejszã (50); -ã (48), -(a) (2). ◊ *G* bezpieczn(e)j, bezpieczniejsz(e)j (14). ◊ *A* bezpiecznã, bezpieczniejszã (24). ◊ *I* bezpiecznã (11). ◊ *L* bezpieczn(e)j (12). ◊ *n N* bezpieczné, bezpieczniejszé (34), bezpieczno (7) *OpecŻyw*, *Mącz*, *ModrzBaz*, *ActReg*, *Phil*, *WujNT*, *SarnStat*; (*attrib*) bezpieczné (19); (*praed*) bezpieczné (15), bezpieczno (7); -é (2), -(e) (32). ◊ *G* bezpieczného, bezpieczniejszého, najbezpieczniejszého (25); -ého (2), -(e)go (23). ◊ *D* bezpieczn(e)mu (2). ◊ *A* bezpieczn(e), bezpieczniejsz(e) (31), bezpieczno (1) *ModrzBaz*. ◊ *I* bezpiecznym (9), bezpieczn(e)m (1) *RejPs*. ◊ *L* bezpiecznym, bezpieczniejszym (10). ◊ *V* bezpieczn(e) (1). ◊ *pl N m pers* bezpieczni, bezpieczniejszy (42). *subst* bezpieczné, bezpieczniejszé, nãbezpieczniejszé (24), bezpieczny (1) *LibLeg*; -é (1), -(e) (23). ◊ *G* bezpiecznych, bezpieczniejszych (8). ◊ *D* bezpiecznym (1). ◊ *A m pers* bezpieczn(e) (7) *LubPs* (3), *BielKron*, *WujJud*, *ModrzBaz*, *GrabowSet*, bezpiecznych (1) *StryjKron*. *subst* bezpieczn(e), bezpieczniejsz(e) (17). ◊ *I m* bezpieczn(e)mi, nãbezpieczniejsz(e)mi (9), bezpiecznymi (6); -(e)mi *Leop*, *RejPos*, *RejZwierc* (2), *ModrzBaz*, *LatHar* (2), *WujNT*; -ymi *StryjKron* (2), *CzechEp*, *GórnRozm*; -(e)mi : -ymi *BibRadz* (1 : 2). ◊ *f* bezpieczn(e)mi *RejPs*, *RejPos* (2). ◊ *n* bezpiecznymi (2) *LubPs*, *BiałKaz*, bezpieczn(e)mi, bezpieczniejsz(e)mi (2) *RejPos*, *ModrzBaz*. ◊ *L* bezpiecznych (1).

Sł stp, *Cn* *notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Nie zagrożony niebezpieczeństwem, wolny od niebezpieczeństwa, zabezpieczony, nie doznający szwanku, szkody; (o przedmiotach nie ożywionych): nie zagrażający niebezpieczeństwem, zapewniający bezpieczeństwo; *tutus Mącz*, *Calag*, *Cn*; *asylus (homo)*, *extra periculum*, *vacuus (a) periculo Mącz*, *Cn*; *insidiis vacuus Mącz*; *qui abest a periculo*, *expers periculi*, *immunis periculo*, *innoxius*, *securus Cn* (274) : Kto ma nieco korzyŹnego/ Niema gãrdłã beŹpiecznego *BierEz O2v*, *Ov*; *OpecŻyw* 87v, 157v, [192]; *BielŻyw* 144 [2 r.]; *BierRozm* 5; *LibLeg* 10/67, 11/33v, 42; *RejPs* 23, 26, 38v, 53v, 136v, 137, *Ff2*; *LubPs* Cv, M4v, N6v, O6, R5v (10); *GroicPorz* mm3v; *RejWiz* 103; Tãk nas to nãłze piłmo łwięte zbroi á potym y beŹpiecznemi czyni. *Leop* *A3v; *BibRadz Deut* 4/42, I 113v *marg*, *Ez* 34/14, *Esth* 16/21 [22], *Matth* 28/14, II 22 *marg*; *BielKron* 66, 67, 84, 98v, 103v; *GrzegRóżn* N2; *Mącz*

9b, 112b, 167a, 242c, 314a, (11); *SienLek* 19, 41v; *RejAp* 37v; *RejZwierc* Av, 105, 151v, 152, 227v; *PapPrPan* Aa3; *ModrzBaz* 73v, 109; *Calag* 441a; *KochPs* 208; *SkarŻyw* 398, 598; *StryjKron* 41, 310; *CzechEp* 135; *GórnRozm* C2; *KlonŻal* B4v, D4; *PudłFr* 46; *ActReg* 95, 144; Jeśli mnie y Aristedeśa w przepać nie wrzucicie/ Rzeczpołpolita Athenieńka nigdy beśpieczna być nie będzie mogła. *Phil* K, B2, B3, P, S5; *GórnTroas* 46; *GrabowSet* B4, D3v, F3, G2, I4v (8); *LatHar* 87, 601, 620; *WujNT* *Matth* 28/14; *WysKaz* 12; *SarnStat* 783. 1315; *KmitaSpit* A3; *PowodPr* 2, 31 marg; *CzahTr* F3v; *KlonWor* 21; *SzarzRyt* B2.

bezpieczny czego: Iż ten zawnždy beśpieczen vpadku káždego. Kto wiernie Bořtwu twemu dufa *RejWiz* 2v.

bezpieczny dla kogo: Co widząc Mąż S. beśpiecznieyřze dla nieprzyaicioł mieyřce obrał *SkarŻyw* 528.

bezpieczny do czego: Suffugium – Mieřcedouczieczenia beśpiecznę. *Calep* 1027b.

bezpieczny od kogo, czego (54): *RejPs* 17, 23v, 42, 45, 139v (8); *LubPs* N2, bb, Bv; y będzie długo trwał beśpiecznym od Krolá Pułnocnego. *BibRadz Dan* 11/8; *BielKron* 28, 55; *Mącz* [18]c, 468a [2 r.]; *GórnDworz* H7v, Bb5; *RejPos* 40v, 304v; Zadny čás nářz od przygod nie ieřt beśpieczny. *RejZwierc* B2, 151v, 263; *ModrzBaz* 3, 4, 77 [2 r.], 93v, 103v (9); *KochPs* 8, 26; *KochTr* 22; *StryjKron* 71; *GórnRozm* Nv; *KochDz* 108; *ReszPrz* 92; *ArtKanc* A12; *GrabowSet* G4, O4, P2, P3, P4, T3; *OrzJan* 119; *LatHar* 102, 624 [2 r.]; *WujNT* 866 marg; *KlonKr* D2; *SkarKaz* 245b.

bezpieczny u kogo (2): ieřteř kořć y ciało moieř/ przeto bądź beśpieczen v mnie *BielKron* 15; *SkarŻyw* 283.

bezpieczny komu (8): *RejPos* 331; *WujJud* 3v; *WujJudConf* 213v; áby gořpody iáko przychodzącym były beśpieczne/ ták teř im lámym beśpieczne były. *ModrzBaz* 64, 64; *SkarŻyw* 257; *LatHar* 203; *GořCast* 54. Cf »beśpieczne mieszkanie«.

bezpieczny przeciwko czemu: iuř przeciwko wřzyřtkim rzeczám/ ktore Szátan y řwiát řpráwuie/ řwobodni y beśpieczni być mořemy. *KuczbKat* 430.

bezpieczny czym (2): á owi zářię tylko bronią w ręku będą beśpiecznymi. *GórnRozm* M2; *OrzJan* 92.

bezpieczny pod czym: A beśpiecznieyřy řnadz káždy będzie pod ćieniem řkrzydł ieř^o niř pod namocnieyřfá tarczá *RejPs* 136.

bezpieczny przed czym: że řaden cřłek/ áni řadny čás przed ich [řłych aniołów] pilnym řtháranieřm niřdy w řwycch pocřćiwycch řpráwách beśpieczen być nie moře. *RejAp* 101v.

bezpieczny z czym: Asylum – Vprziwileiowanie [!] mieřcę naktorim wolen ieřten [!] albo beśpieczni z gardłem. *Calep* 108a.

bezpieczny za czym (7): *RejPs* 89v; *LibLeg* 11/23; *LubPs* V; Bo káždy w Rzeczypořpolitey řwey zá práwem ma być beśpieczen/ nie zábronią [iure enim quenque in sua republica tutum esse oportet, non armis]. *ModrzBaz* 63v; *GrabowSet* C4; *OrzJan* 92, 119.

bezpieczny w czym (10): aby řnim mowił tak iřby przed krolewřkimi wřzyna beśpiecznieyřy w milczeni y [!] był *BielŻyw* 103; *RejPs* 80v; *LubPs* cc5; *BibRadz Ian* 10/9 marg; *RejAp* 101v; *RejPos* 180, 286, 304v; *GrabowSet* G4, H2. Cf »řywot beśpieczny«.

Wyrażenia: »bezpieczny brzeg; brzeg bezpieczny« (3 : 2): *OpecŻyw* 161v; *RejZwierc* 122v; zem iuż z onego głębokiego morzá błędow Antychriftowych wyfzedł ná brzeg beśpieczny zbáwienia *CzechRozm* 20v; *WisznTr* 20; *LatHar* 604.

»droga, ścieżka, przechod, tor bezpieczna (bezpieczny); bezpieczna droga, ścieżka« (11 : 8): racz [...] wiefc nas beśpiecznemi drogami abychmy niewpadli wony doły ktorých na nas nakopali *RejPs* 85; *LubPs* E2, M, O2, Q3v, Vv, gg3; *BibRadz Deut* 2/7, *Bar* 5/7; *RejAp* 137; *RejPos* 37v; *RejZwierc* 151v; gdyżeś [*Boże*] [...] przez írogie nawáłności otworzył beśpieczną ścieżkę [*semitam securam*]. *BudBib Sap* 14/3; *KlonŻal* B4; *ReszPrz* 93; *GrochKal* 17; *GrabowSet* G3v, P3; *LatHar* 203.

»mie(j)sce bezpieczne; bezpieczne mie(j)sce« (22 : 12): *LibLeg* 10/115; *RejPs* 81 v; *LubPs* X5v, gg3v, gg6v; *GroicPorz* 12, hh4, kk4v; *Andronicus* [...] námowił go że wyfzedł z onego beśpiecznego miefcá [*de asylo*] *Leop 2.Mach* 4/34, 4/33; *RejZwierc* 21; *BielKron* 30v, 54, 57, 66v, 193v, 306v; *Mącz* 17b, 468a; *RejZwierc* 132; *BudBib 2.Mach* 4/33, 34; *BiałKaz* Mv; *SkarŻyw* 528; *StryjKron* 572; *WisznTr* 33; *ArtKanc* A12; *Calep* 1027b; *GostGosp* 112; *Phil* C; *GrabowSet* O3, V2v; *SarnStat* 418, 425.

»bezpieczne mieszkanie; mieszkanie bezpieczne« (9 : 1): *RejPs* 85, 109; *LubPs* G2v, K, K2, Sv, T3; że vrząd naprzednieyfzy zwierzchności ten íeft; ítarác íe o záchowanie póspolitego pokoíu/ y o beśpieczne wízem obywatelom mieśzkánie. *WujJud* 3v; *WujJudConf* 213v; *StryjKron* 95.

»bezpieczny (bezpieczna) okręt (łodziá); okręt (łodziá) bezpieczny (bezpieczna)« (2 : 2): *BielŻyw* 22; *RejWiz* 90v; *BielKron* 54; ábyś vfnął á [...] wywrocił íe s tego beśpiecznego okrétu íwoiego. *RejZwierc* 177.

»port bezpieczny; bezpieczny port« (4 : 1): *RejZwierc* 177, *Bbbv*; *ReszList* 142; *KochTarn* 78; y po ták wielkim niebeśpieczentwie [...] [*imię państwa rzymskiego*] w Niemcécł/ íákoby w íákim beśpiecznym porcie ítánęło *OrzJan* 64.

»żeglowanie bezpieczne« (3): Zegłowánie ná Morzu nie będzie beśpieczne. *MycPrz* I C2, II C2; *KlonFlis* B3.

»żywot bezpieczny; bezpieczny żywot« (4 : 2): *BierEz* M4; *RejPs* 211v; *KochPs* 26; *ZawJeft* 24; w twey władzy moy żywot beśpieczny. *GrabowSet* Hv; *LatHar* 406.

Szeregi: »pewny a (ani) bezpieczny; bezpieczny, pewny (bliski)« (2 : 1): *BielKron* 306v; ná ktorým [*świecie*] nic pewnego áni beśpiecznego nie máłz *RejZwierc* 14v; *ReszPrz* 93.

»bezpieczny a (i) spokojny (pokojny, upokojony); spokojny (nie zamieszany) (i) bezpieczny« (3 : 2): *LibLeg* 10/115 [2 r.]; że íego íámego beśpieczeńftwo/ [...] záváiera íe w thym gdy beśpieczna y ípokoyna Oyczyzná będzie *Phil* B3; *LatHar* 597, 602.

»świebodny (swobodny) a (i) bezpieczny; wolny i bezpieczny« (2 : 2): *Mącz* [18]c; *KuczbKat* 430; bo áczkolwiek był z wierzchu zwiázány: ále ná íwym wielkim íercu był wolny y beśpieczny. *SkarŻyw* 368; *KochTr* 22.

2. *Wolny od obawy, od troski, spokojny, pogodny, w pomyślności żyjący, mający czyste sumienie, nie spodziewający się złego; odważny, śmiały; securus (a metu) Mącz, Calep, Cn; tranquillus Mącz, Cn; gnavus, intrepidus, strenuus Mącz; otiosus Cn (134)* : *BielŻyw* 97; *MiechGlab* *2v; *RejJóz* B6v; *LubPs* Z2; *RejWiz* 4v, 28v, 54, 110; *Leop 2.Par* 20/20; *RejZwierc* 143; *BibRadz Ez* 34/27; á íą zálę grzełzni

iż są tak bezpieczni/ iakoby mieli skutki dobrych ludzi a sprawiedliwych. *BielKron* 81, 107, 136; *Mącz* 73a [2 r.], 462c; *OrzQuin* E; *SienLek* 10, 14; przypadnę na pomstę twoię iako złodziey przypada na dom bezpieczny *RejAp* 35v; *GórnDworz* D; *RejPos* 51v, 247; *RejZwierc* 51 marg, 96, 105v, Bbbv [2 r.]; *WujJud* 182v; *BudBib Am* 6/1; *ModrzBaz* 99v; Bądź bezpieczną miłą *Blezylo SkarŻyw* 195, 143, [237]; *KochTr* 9, 18; *StrykKron* 170; *KochFr* 119; *KochPieś* 50; *KochSob* 69; *ZawJeft* 27, 39; *GórnTroas* 42; *LatHar* 184; Ipokoiny wżędzie bezpieczny/ a zuchwały bać się wżędzie musi. *SkarKaz* 316a, 8b; *CiekPotr* 79.

bezpieczny na co: On Hetman Pálcennius Rzymfki choć waleczny/ Ná wżytko iak który s tych [*Chmieleckich*] nie był tak bezpieczny. *PaprPan* Q.

Wyrażenia: »bezpieczny czas; czas bezpieczny« (5 : 1): A kto iuż złey myśli być nie może [...] ząwżdy wesołych a bezpiecznych czáfów vżywać musi. *RejZwierc* 13, 72, 138, 138v, 144, 169v.

»myśl bezpieczna; bezpieczna myśl« (15 : 10): *RejJóz* N3, N3 marg; *RejWiz* 94v, 157v; *RejZwierc* 67v; *Prot* D2; *GórnDworz* Y4v; *RejPos* 262v; *RejZwierc* 74, 87v, 114v, 132v, 135 (12); *BudBib Sap* 18/6; *KochPs* 103; *KochMarsz* 155; ale słudze Bożemu/ nie iest [śmierć] ku vtráhleniu/ gdy w Ipokoinym sumnieniu/ czeka iey z myślą bezpieczną *ArtKanc* R19v; *LatHar* 432. Cf »serce bezpieczne«, »dobry i bezpieczny«.

»serce bezpieczne; bezpieczne serce« (6 : 6): *RejPs* 106; *LubPs* G3; *RejWiz* 4v, 109v; Stennius kfiążę miałtá onego [...] wziąwży mył a ferce bezpieczne/ vczyniwży się połem na rokowanie szedł do Cefárzá onego *RejZwierc* 135, 87v, 134v [2 r.], Bbb2; ten [*rozbójca*] mu łotki Sen z oczu zetrze/ y bezpieczne Serce zátwoży *KochOdpr* C4v; *KochPieś* 11; *ArtKanc* M17v.

»bezpieczne (wy)spanie« (4): *RejWiz* 12, 12v; *Mącz* 73a; A odpoczynąc po tym żeglowaniu/ W długim pokoju/ y bezpiecznym fpaniu. *KochFrag* 15.

»bezpieczne sumnienie; sumnienie bezpieczne« (11 : 6): A ielibyś w czym przewinił: Iżby tu odpokutował/ A sumnienie bezpieczne miał. *BierEz* R3v; *RejWiz* 72v, 172; *RejAp* 3v; *BiałKat* 121; *RejZwierc* 13, 39v, 56v, 114v, 135v, 168, Aaa; *SkarŻyw* 317; *LatHar* 2; *KołakSzczęśl* C2; *CzahTr* L4v; *GosłCast* 59. Cf »bezpieczny, czysty a od wszego wolny«, »pewny ani bezpieczny«.

»bezpieczny żywot (bezpieczne życie); żywot bezpieczny« (8 : 2): przetoż z żoną albo iest wesołe a bezpieczne życie, albo wiecznie karanie. *BielŻyw* 53; *GórnDworz* Ii, Gg7; *RejZwierc* 56v [2 r.], 88v, 104, 105v, 161, Aaa3. Cf »wolny, swobodny, bezpieczny«.

Szeregi: »bezpieczny, czysty a od wszego wolny«: A czemuż then poćiwy máiącz sumnienie bezpieczne/ czyłthe/ a od wżego wolne/ [...] się tey bestiey [...] lękać miał? *RejZwierc* 168.

»dobry i bezpieczny«: aby wiedząc o tych przylięgach pewnie którym vwierzyli/ byli dobrej y bezpiecznej myśli. *BudBib Sap* 18/6.

»bezpieczny i męski«: Iuż nie oná twarz mégo/ ni oná poštáwá/ Ani oná bezpieczna/ y męzka rośpráwá *GórnTroas* 34.

»mężny ani bezpieczny«: Metelus [...] chociaż był waleczny/ Iednák nie był tak mężny ani tak bezpieczny. *PaprPan* Z4v.

»pewny ani bezpieczny«: iż ci wżyscy Proroczkowie niedośzli/ nigdy nie są pewnego ani bezpiecznego sumnienia *BiałKat* 121.

»spokojny a (i) bezpieczny; bezpieczny (a) spokojny« (5 : 2): *BibRadz* I 3b *marg*, *Iud* 18/27; *In aurem utramque dormire*, *Spokoinym á bezpiecznym być/ Nietroskác fie. Mącz* 21a; *GórnDworz* Ii; *RejZwierc* 56v; *SkarŻyw* 317; *Calep* 961b.

»(mocny) śmiały (i) bezpieczny« (4): *GOleni kościfte y mięłifte zna. człowieka mocznego/ śmiałego/ y bezpiecznego GlabGad* P6v, M7v; *Mącz* 147a, 463b.

»wesoły (wspaniły) (a, ani) bezpieczny (a wdzięczny); bezpieczny a (albo, ani, i) wesoły« (9 : 6): *BielŻyw* 53; *Ezechiałz był rad y wesoł/ okazał fie bępiecznym y wesołym gościom swoim BielKron* 90; *RejAp* 3v; *RejZwierc* 13, 72, 74, 87, 104 (12). *Cf* »bezpieczny czas«, »bezpieczny żywot«.

»wolny, swobodny, bezpieczny«: *A przeto dobry krol/ łtraży ludzi zbroinych/ [...] zániecha/ á wolny/ fwobodny/ bępieczny żywot powiedzie GórnDworz* Gg7.

3. *Lekkomyślny, niedbały, nieczujny; nieskrępowany, zbyt pewny siebie, zarozumiały, zuchwały, bezczelny; effuse petulans, praesumptiosus, a pudore remotus Mącz, liber, licens Cn* (45) : *BierEz* R3; *ForCnR* C4; *RejPs* 79; *RejJóz* E6, G7v; *Alie kto tak bępieczni był Iż tu tego blańna pułczył. RejKup* c4v, b7; *LubPs* C2v *marg*; *KrowObr* 28v; *Iuż go nikt nie przełwárzy/ bo on vpor iego/ Czyni go bępyecznego RejWiz* 117v, 131, 187v; *RejFig* Ddv; *Krol rzekł/ bá weyże tego bępiecznego śmárdá. RejZwierz* 19v; *Mącz* 139d, 235a, 433b; *OrzQuin* D4v; *GórnDworz* X; *RejPos* 244v, 281v; *RejZwierc* 44, 122v, 210; *PaprPan* A4v; *ModrzBaz* 91v; *StryjKron* 632; *Włzak to wolno Poécie wiérłz podác bępieczny PudłFr* 23; *ArtKanc* S17; *KochWr* 36; *GrabowSet* O4v; *LatHar* 113, 287; *KlonWor* 79.

bezpieczny przeciw czemu: opuściwłzy tę prozną vfnóć odłzczepieńłką/ która ludzie przeciw słowu *Boże^{mv}* czyni nábzyt bępieczne *WujJud* 105.

bezpieczny w czym (2): *Iż więcz y nalfy połłowie Bywayá bępiecznj w mowie A włczy fie domyłłayá Wieczey njż ym poruczayá RejKup* t5; *RejPos* 6.

W charakterystycznych połączeniach: *nazbyt bezpieczny* (5), *zbytnie*.

Wyrażenie: »bezpieczna śmiałość«: á śnadz by iuż czas rołciágnáwłłzy rękę swoię vfmierzyć taką bępieczną śmiałóć ich *RejPs* 108v.

Szeregi: »ciekawy a bezpieczny«: *Bo ácz tho był pan z młodu bárzo ciekáwy á bępieczny/ [...] ále iuż był potym łkromny/ trzeźwy/ łpokoiny RejZwierc* Aaa2.

»dworski a bezpieczny«: *iż [Pan] dworskiego á bępiecznego pytania á gadania o táiemniczach swoich [...] nigdy nie rad widzi RejPos* 280.

»bezpieczny a leniwy«: *gdy nalepiey Kártáginowie obaczá Rzymiány bępieczne á leniwe/ nie zápomniá swoiey kaźni BielKron* 129y.

»nazbyt bezpieczny i niebojáźliwy«: *ktore [pospólstwo] zá tym podánien y zgánieniem dobrych wczynkow/ łtawa fie nábzyt bępiecznym/ y nie boiáźliwym ReszPrz* 57.

»niegotowy a bezpieczny«: *włzákke [Tatarowie] niegotowi á bępieczni od gotowych Ruffákw/ [...] y od Litwy przełomieni StryjKron* 270.

»bezpieczny a szalony«: *Bo zdać fie theż więcz owym ktorzy bępiecznych á łzalonych żywotow wżywáiá iż wielką miedzy łobá rołkółz máiá RejZwierc* 103v.

»zbytnie bezpieczny a świegotliwy«: *zbytnie bępieczną/ á łwiegotliwą mowá/ [biała głowa] przypráwi fie o nietrefną sławę. GórnDworz* Xv.

4. O podmiotach nieożywionych, zwłaszcza o abstraktach: pewny, niezawodny, zagwarantowany; właściwy, odpowiedni, pożyteczny, trafny, skuteczny; niezachwiany, niewzruszony, mocny; tutus Mącz, Vulg; exploratus, provisus Mącz (74) : OpecŻyw [192v]; RejPs 134v; RejJóz Q4; Diar 55; DiarDop 118; Abowiemci nye może być bešpiecznyeyłfa vcyeczka á zwyąłká káždemu młodzyeńcowi ku przeštányu grzełfyc/ yáko yełt małżeńłtwo. GliczKsiąż P, P3v; LubPs Ev, F4, gg2v; GroicPorz aa3v; KrowObr 72v; RejWiz 8v; On ácz był niepráwie ná nogi bešpiecznego zdrowia/ á włzákże to brzemię ná fię wzięł pilnie. BielKron 306; Mącz 107c, 306b, 468a; OrzQuin A2v; SarnUzn H6v; GórnDworz G4v, Kk5; RejPos 6v, 72, 113v, 136, 205v; RejZwierc 65v, 128, 238v, 247; BudBib 2.Mach 4/21; A tho dla tego [przybieraj karpinom wody w stawku] áby iuż miály bešpieczną pałżá dla odrałtánia. Strum O4; CzechRozm 208v [3 r.], *4v; PaprPan P2; okłádác tedy táká ziemiá rzecz bárzo bešpieczna Oczko 18, 26v; SkarŻyw 141, 567, 569; KochMRot Cv; ReszPrz 12; KochPieš 36; ArtKanc M11, N16; ActReg 148; GrabowSet F2, I4v; LatHar 358, 442; Práwowác fię nie iełt bešpieczno. WujNT Bbbbbbb2v; PowodPr 46.

bešpieczny komu (3): Diar 62; Ale to y Sędziemu iełt rzecz bešpiecznyeyłza/ y pošpółtwnu wýzthecznyeyłza/ gdy zły człowiek zá łwoy zły vczynek bywa karan GroicPorz c4v; ArtKanc N15.

bešpieczny ku czemu (2): A iże tá przyłfyęgá nie byłá ku zdrowiu bešpieczna GroicPorz z4, ł.

bešpieczny do tego: my barzo radzi będzim na tym przestawać, cokolwiek jeno będzie najbešpieczniejszego do tego, aby [reces piotrkowski] już glozowan być nie moęł. DiarDop 119.

Wyrażenie: »straża, stroża, obrona bešpieczna; bešpieczna obrona« (4 : 2): RejPs 173; LubPs F3; PaprPan D4; nie łtrách mię nic złego/ bom w łtraży bešpieczney. ArtKanc Q6v; GrabowSet G4; SkarKaz 633b.

Szeregi: »bešpieczny a gruntowny«: zá ktorá [nieumiejętnošcią] nigdy bešpieczney á gruntowniey náuki y łpráwy zbáwienney mieć nie moęełz. SkarJedn 357.

»bešpieczny i mocny«: ktorá [nadzieję] mamy iáko kotficę dułze bešpieczną [tutam] y mocną WujNT Hebr 6/19.

»(pewny) poważny i bešpieczny; bešpieczny i poważny« (1 : 1): RejZwierc 86; że náłze Lácińłkie [Nowe Testamenty] łá dáłeko łepłze y pewnieyłze/ poważnieyłze y bešpiecznieyłze/ y od przyład wolnieyłze. WujNT 15 przedm.

»bešpieczny a prawdziwy«: A iełlibyš teų miał s kim iákie iuż bešpieczne á prawdziwe towarzyłtwo/ toš iuż tám winien [...] przełstrzedz go RejZwierc 25v.

»prędkı a bešpieczny«: że żadne lekárłtwo łnac od łudzi czynioné/ pewnym/ chorobam/ prędlzym á bešpiecznieyłzym rátkiem być niemoęe Oczko 1v.

»bešpieczny a snadny«: á tę łobie niech rozumie bešpieczną a łnádną [tutam et expeditam] droęę być do onego łwiętych miełzkánia. ModrzBaz 87v.

»trwały i bešpieczny«: co łie bowiem kolwiek dzieie mocą/ gwałtem/ tho trwáło y bešpieczno być nie moęe Phil P2.

5. Wylácznie o człowieku – zawsze z dopełnieniem: przekonany, przešwiadczony o czym, upewniony w czym, pewny czego (34) :

bezpieczny czego (14): *RejPs* 27; *LibLeg* 10/154v; *Diar* 66; że też iuż żaden y dzieatek fwych włańnych bełpieczen nie iełt. *LeszczRzecz* A4; *RejPos* 107, 133v, 296v; *RejZwierc* 196; *SkarŻyw* 198; *GórnRozm* A3v; *ArtKanc* H18; *ActReg* 75 [2 r.], 88. Cf »ist a bełpieczen«.

bezpieczny w co (3): Nikt bełpieczen w nądzieię ludzką być niemoże *KochPs* 87, 167, 172.

bezpieczny czym: Bo czym kto bogátfzy/ á do odpieránia y czynienia krzywdy potężnieyfzy á gotowfzy/ tem iełt tą wolnością bełpiecznieyfzy. *ModrzBaz* 141.

bezpieczny o czym (2): A thenże nas ogień [*Ducha Bożego*] czyni bełpiecznemi o dobrowoleńftwie Páná Bogá nálzgo przeciwko nam *BibRadz* 3.Reg 18/38 marg; *RejPos* 131.

bezpieczny w czym (3): tylko w zdrowiu swoim iuż będzie bełpieczen. *GroicPorz* o3, rv; *HistRzym* 112. Cf »pewien i bełpieczen«.

Ze zdaniem dopełnieniowym (9) [*iż* (3), *że(by)* (3), *aby* (3)]: *HistRzym* 112; *RejPos* 107, 131, 133v, 188, 240, 296v; Przed ktorego [*Boga*] obliczem/ tu ftoię bełpieczny. Ze łam poydę do niego *HistHel* B4; *ArtKanc* H18. Cf »ist a bełpieczen«.

Szeregi: »ist a bełpieczen«: A pewnie thego bądź ift á bełpieczen/ iż domek twoy y wřzythko zebránie twoie zówždy będye ná wielkim baczeniu v Páná twe⁸⁰ *RejPos* 296v.

»pewien i bełpieczen«: A Iłćiec ij [*fant*] też bierze/ áby w swoim długu był pewien y bełpieczen. *GroicPorz* rv.

a. *Biegly, doświadczony, pewny swych umiejętności* (8) :

bezpieczny około czego: iełli ołoby duchowne/ łą około funnienia y rozumu bełpiecznieyfze *SkarKazSej* 700a.

bezpieczny w czym (6): *RejKup* y5; *GliczKsiąż* K7; sftánie fie więtfze włpráwiedliwienie twoie niźli naywiętfzego Miłtrzá ábo Doktorá w zakonie nabęłpiecznieyszego. *RejPos* 180; iż ieden náuczony w zakonie [...] będac bełpieczen w náuce swoiey/ przyftápiwřzy fie do Páná/ nądziewáiąc fie obłowić w iákiey omyłce iego w onym kulzeniu swoim. *RejPos* 209, 230v; *PaprPan* P2.

Szereg: »ćwiczony a bełpieczny«: ále ná nowo záczytych rzeczach onych/ ktore fie iuż potrofze roznořły o Pánu o tym/ máło iefzcze práwie ćwiczonych á bełpiecznych było. *RejPos* 285.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : Certus, Pewny/ Bełpieczny, Wiádomy. *Mącz* 49d, 42a [2 r.], 73a.

Synonimy: **1.** *pewny, świebodny, wolny*; **2.** *męski, mężny, niebojazny, nietroskliwy, pewny, spokojny, swobodny, śmiały, wolny*; **3.** *ciekawy, niesromięźliwy, niewstydlivy, swowolny, śmiały*; **4.** *gruntowny, mocny, pewny, trwały*; **5.** *isty, pewny*.

Cf **BEZPRZEZPIECZNY, NIEBEZPIECZNY, PRZEZPIECZNY**